

197

Ահա այն Հազդընթ Տոփեթուտայի շտաբի տեղը, բերդնայի՝ զի համայն իրթեփի կիւղիւրի Նէշր օլունաճագ, Ղազէթանըն Աղօնաթըն Ասիթանէ լչուն 13 ապրիլ 1873 թնէնդինէ պատար լաղվ օլմուշ տոր : Ուզէր նիւսիւսի 40 փարա տր : Թաշարաւադ էլիւն բօսթա իւճըթի զամմ օլունոր : Ղազէթայա տերճ օլունաճագ էլիւն կէսնաւրիլէ ճէք էլիւադ զի մէքեօթիւղ Ղալաթասաւ Էրմէնի Քիլիսէսի սօգալընտաւ Ն . 19 իէ մուրազդամ Ահապը Հազդընթ օտաղընաւ իրաւ օլունոր : Իւանաթըն ուզէր սլրաաը իւճ տէֆա 100 փարա, իրինճի տէֆա 60 փարա սլը : Բլազն Նէշրիյաթ լչիւն սլըրճաւ բաղարըլ օլունոր :

ւրան նամէլէրիմիդտէ էթտիյիմիդ
թէմպիհաթ վէ էօյրէթմիշ օրտուղու-
մուզ թալիմաթըն քեաֆֆէսինինտէ
իճրասընտա պուլուճուն: Այլ պու-
նէլիճատ հերձուածողլարըն էթրա-
ֆընըզը մուհասէրէ էթմէլէրինէմիւ-
տաատէ իթմէլին քի, Առաքեալըն
սէօղիւ մուճիպինճէ թաթըն սէօղ-
լէրի վէ ալըըլարըլա պիկիւնաճ
քիշիլէրին գալալէրինի իյլալ էտէր-
լէր. պիւր թարաֆտան քէնտիլէրինի
Կաթօլիք վէ կէօյա պիլէ՝ իթաաթ-
ըն կիպի կէօսթէրմէք իտաաաաթնտա
պուլուճուլար, տիկէր թարաֆտան
տա քէէննի եա նահապգ եէրտէ,
եախօտ պիլիմ մալիւմաթըմըզ վէ
խապէրիմիդ օլմայարագ քանագ-
րանք պաղըլա պաղընմըշ օլտուգ-
լարընա շիքիսյէթ էտէրլէր: Պունլաշ
խսէ ճիւմէյէ վէ ալէլ խուսուս Ե-
րուսաղեմի Ս. Կիւրիզ վէ աղիմ
Օդոստինտա մալիւմ օլան, վէ է-
վալիսէն պէրու ծնարտան ճէրհ
օլունմուշ օլան հերքտիկոսլարըն աոթ
վէ ալթիգ զաչամագ էօղիւրլէրի
տիլլէր: Զիւնքի Քիլիսէյէ գարըն
գօյան, վէ Քիլիսէնին իւղէրինէ պի-
նա օլմուշ օլտուղու Պետրոսուն
Քիւրտիսինի թէրք իտէն, Քիլի-
սէնէ պուլուճուլարնա նիճէ էմին
օլտալիլի: Այլ օ թարաֆտա Քե-
սուլանէ Նուիրալլարըմըզ թարաֆթն-
տան Պիղիմէիւքիւմէթ իմիդ իլէ վէ-
րիլէն իճիլլէր Պիղիմ մալիւմաթը-
մըզ օլմայարագ վէրիլիշ տէյի իա-
տաա էթմէք, եախօտ էօյլէճէ ինան-
մագ ըմաշ, եալընըզ միւլապալա-
րընտա մաղուրի ծախլարա, վէ ալի-
միդ տէյէրէք ախմագ օլան քիշիլլէրէ
մախսուս տուր: Այլ ամէլլէրինէ սէ-
գա օլան զաղէպի ալմայըլա իոյաճ
օլուպ տա թէօլպէյէ կէլլէրէք եաչա-
մագ իսթէմէյիպ, նահապգ Թէրտէ
զաղէպիլէմիշ կիպի էթտիլլէրի շի-
քիւսյէթ, ալէսէվիլլէ վէ էսկի պիւր
շիքիսյէթ տիւր Վէ էյէր Յակովբոս
Առաքեալ գարտաշընը շէրաաթ-
լայանը թէքտիլ էտէրտէ, պունլա-
րըն հաշիլընա նէ՝ տէմէք իղթիլա է-
տէր քի քիլիսէնին մուղաաթնէ չօ-
պանլարընըն, հաթթա ճիւմէսինէ
էօյրէթմէք, կիւթմէք, վէ իտարէ էթ-
մէք էթէքիլ հիւքիւմէթ ի լիքէնտի-
միդ Քիւրու Քիւրտոստան քէնտիլինէ

իհոան օլան Զաթըն սէճիլլէրինի
շէրաաթ լամայա քիւսթալիսէնէ ճէսա-
րէթ էտէրլէր:
Եյ իմաի, Ալիլիւլիւ Եվլաա-
լար Պաթօլիք Տիւնիսէ գալի տու-
րուն, վէ մաաամ քի սօն վաղըթ-
լարտա սիլի իտարէ էտէն Եպիսկո-
պոս պէտապալթըղըլա հերձուածող
օլուպ Պիղիմէիւքիւմէթ իմիդ իլէ Պա-
թօլիք Քիլիսէնին զուճաղընտան իւ-
րաճ օլմուշ տուր, վէ պու սէպէպ-
տէն ետի օ թէմին տօլրուտանտօլ-
րույա իտարէսի Իզդէթըլ Պիւրտէ-
րիմիդ Անտոն Պետրոս տօղուղունճու
Պատրիարգա իհալէ Էլիւշ տուր
պու ճիհէթտէն հէր խուսուստա Պու-
նա, վէ շէրան ծնտան կէօնտէրի-
լէնլէրէ իթաաթ էտին, վէ Պիղիմ,
վէ Սիւն իսմինէ օլմայարագ հէր
քիմ կէլիլլէրէ նէ գապուլ էտին, նէ
տէ օ մաղուլլէրին քէմ ամէլլէրի-
նէ իլհապ օլուն: Պունունըլա պէրա-
պէր Լէքէսիլ Սլաճ Վալիտէսինին
շէֆաաթըլա միլթէմաոթի Սլաճա
Նիլաշ էտին քի, սիլի տիտէ գալի
մաղըստըն, ճէմի Պաթօլիքլէրէ, ա-
լէլ խանուս պու սէպէպլէր իլին սի-
լին իլէ պէրապէր պու շէլլէրի շէ-
քէնլէրէ գալիլլէթ վէ մէթանէթ վէր-
սին, Վէ հէֆիլիսէն զիլաաթ օ զա-
լէթ սէֆիլ Պաթօլիքլէրին Յակոբ Ե-
պիսկոպոս իլին քի, գալիլիմիդ
զիլաաթ տէք վէրէքք, սէֆիլլէրէ
զալըլա Եօլունա սիւրըլլէրինէ քէն-
տիլի պըրմաղմըշ տուր:
Նիհայիթ, Ալիլիւլիւ Եվլաալար,
հէրպիւր սէմալի քէրէմէրի տի-
լէլլէրէք վէ բէտէրանի մուհապպէ-
թ իմիդին լաշի օլարապ կէրէք միւր-
թուպ մէղըրիլիւ իմըտ էտէնլէրին
հէր պիլիլին, կէրէք Բէսիւլանէ
Քիւրտիսին իթաաթընտա վէ իլհապ-
լըղընտա տէլում էտէն շէրիլիլին
ճիւմէ քաճանլարընա վէ Ելիլի-
ցալան կիւրիւհիւն վէ Տէօմաաթը-
նա քէմալի մուհապպէթ իլէ Քէսիւ-
րանէ թէպէրիլի քիւթըմըզ իհոան
էտէրիլլէր:
Վէրիլի Քոմտա Պուր Պետրոս
գալիլիլլէր 18 սէպտեմբըր 1871 Քաճաճա
յապետիլլիլիլլէր Ելիլիլլէր սիլլէր սէլլէրին
տէ:
Յօղուցիլիլլէր Պուս ԲԱՏԱ

ԽԱՐԻՃԻՑԷ

Սմէրիլանըն Ինկիլթէրաաան
մալթըլա էլլէտիլի թալմիսաթ շա-
աթիտէքի մաաաթէլլէրտէն իսպարէթ
տիլ:
1. Մուհարէպէ հէնկեամընտա
Սմէրիլա թիւճճաք սէֆիլլէրինին
Ինկիլիլլէր սանճաղը ալթընա կիւրմէ-
լէրինտէն իյրաա օլունան զարար:
2. Սէֆիլլէրին սիկուրթաֆի-
յաթընը արթըրըլմաաթնտան նէշաթ
էտէն զիլան:
3. Տիւլմէն կէմիլլէրինի գօլա-
լամագ իլիւն վաղու պալան մէսա-
րիլ:
4. Մուհարէպէնին իմթիտա-
աթնտան նէշաթ իտէն մէսալիլլէր
հարպիլլէ:
Պու խուսուսլարա տայիլ թան-
զիմ օլունան լայիհաաթ 1863 յուլիս
պիլաաթն պէրու Ելիլլէր Ելիլի ֆա-
լիլի տալիլի զամմիլլէ, Սմէրիլա
հիւքիւմէթի Ինկիլթէրաաան մէ-
պալիլլէր ճէսիլլէր թալլէպ իթմէքտէ,
վէ հաթթա 1864 Մայիս ոյըն-
տա Միւսիւ Քօպուլէնին Ինկիլ-
թէրաա ումում գալիլլէրաա իյ-
րաա էթտիլի պիւր նաթթընու տա-
լիլ տէլիլի գալի իթթիլալ էթմէք-
տէ տիլ: Օլ վալըլթ Մ. Վօլլէն Սմէ-
րիլա հաղըլնտա Ինկիլթէրաաան
թուլթաալլէր թալլէր իթապ պիլի էթ-
մէլ իտի:
Լօրտ Նրանիլլ պու տէֆա Լօրտ-
լար գաճարաաթնտա իյրաա էթտիլի
գալթըլա, մէսէլլիլլէ մէքըրէրէ
սալլէթը միւսիլիսանէտէ թէսիլլէրէ-
զիլ օլապաղընը պէյան էթմէքտէ
տիլ:
— Պու կիւնլէրտէ Սմէրիլա իլէ
Սքանեա միլլանէսինտէ տալիլ Քու-
պա ճէզիլլէրինէ տայիլ աղըր միւ-
ճաաթէլլէր զուհուր էթմիլլէր քի,
նէթիլլէր մուհարէպէյէ գարար զը-
լաճաղ զանն օլունուր:
Երի թարաֆտան տէրմէյան օ-
լունան սէպէպլէր մուհապպէսիլ
հալլ օլունմայաճաղ լարը:
Գալա ճէզիլլէրի Սքանեա
հիւքիւլ թալլէրտա օլաապճա,
Սմէրիլանըն թիւճաթիլլէր իսպիլ
կէլլէրտէ տիլ:
Սմէրիլա զաղէթալաղընտան

գայիտէի միւստիսիւնէն ի տախի
թաղերը ու թէպէտ լինէն հետեւեալ
նասպ ու թայերն օլունաճադ զէվա-
թըն աւամիր վէ գաւալիտի ճէտի-
տէսինէ միւսիս վէ միւսաւր օլ-
մաք շակիրտան մէճալուր օլուր :

Թալէպէնին գուլլէյի հափը-
զէսինէ, վէ սըհնէթը թապիյէսինէ
գիյատէ իթինա վէ տըգաթ լալըմ
կէլիպ, մալիք օլտուղու տէրէճէյի
գուլլէի հափըզէսինէ կէօրէ սէմէրէ
թալէպ վէ, քէնտիսինտին զիյատէ
գապիլիյէթ ու իսթիտատը պուլու-
նան բուֆէղասը իլէ թարիզը իլմտէ
միւթէրազը օլամատը իլին ճէ-
զա ու թէվալիսէ սէզա օլմամալ :
Զիրա հէր փէտէր ու մատէր քէն-
տի էվլատըն իլմտալ, վէ էլինէյի
էճնէպիյէտէն տախիսապէրտալ օլ-
մատըն քէմալը իլթիաղլէ տըղու է-
տէր իսէ տէ, հիգմէթը իլուտա ի-
շի պաշգա սուրէթլէ իճրա էտիպ,
հէր քէսի թարիքաթ վէ մէսալիքը
ատիտէ իլէ ազվաթը կէվլիյէսինի
թէտարիքէ սէվգ էթտիրմիշ տիր :

Փազաթ պուսուսլէ պէրապէր
հիշ պիր քիմաէի, ֆէզալիլի ինսանի
յէտէն մանի, վէ սըֆաթը ինսանիյէյէ
էլէէք սուրէթուէ թէպիւշտէն տա-
ֆի օլաճաք պիր շէյ եօգ տուր,
շէր ֆէրտին իրատէի ճիւղիյէսի
քէնտի կէտինտէ տիր :

(Տէւ-Պ)

ԷՐՄԷՆԻ ԲԱԹՕԼԻԴ ԲԱԹՐԻԲԻԱ
ՆԷՍԻ ԻՏԱՐԷ ՄԷՃԼԻՈՒ ԹԱՐԱ
ՖԸՆՏԱՆ ՄԱԹՊԱՍԸԶԱ ՄԷՎ,
ԲՈՒՏ ՎԱՐԱԳԱ ՏԸՐ :

... Միւսիլիք :

Վարազայը միւթէպէրէնիզվա-
սէթասըլա միլլէթիմիզին մէսէլէյի
միւթէէսիւֆէյի հազըրէսինին բալա-
հը հազըրէտա, պու անէտէք օլուն
զայրէթինիզ, մէշուտ օլտուղուն-
տան, պու պապտէ իպրազը թէ-
շէքթիւրլէ պէրապէր, պուստան
պէօյլէ օլ թարիգէ սիւլիւք իտէճէ-
յինիզ մէմուլիգալիսիլլէ, պաշը զա-
ղէթալար միսիլլու պատէզին հիշ
պիր վէճ իլէ հուգուգու շախիյէ-
յէ պիտ, վէ մուղայիր պէնալէրին
նէշըլիյաթընտան սարֆը նազար գը-
լընմատըն իսթարընա միւսարաթ
վէ միւսպատէրէթ օլունուր :

ՊԻՐ ՍԱՀԻՇ ԳԵԹՕԼԻՅԻՆ ՄԻԻ
ԹԱԼԱՍԱԹ

(196 շէք նաւթիւրդ ԳԵԹԵՆ) :

Շիւպէ հալըրմալ պիր մատ-
տէ իւղէրինէ ուղուն սէօյլէշմէք իգ-
թիզա իթմէտիյինտէն, հուպպու միլ-
լէթ եախօտ միլլէթ մուհապլէթի
տէտիքլէրի տույիլու, ինսանըն տէ-
րունինտէ եիւրէյին վէ պէյնին իլի-
նէ կիրէն չըզան զան տըր քի, տա-
մարլարըն վէ ճիյէրին վասէթատըլ-
լա միտէ թէմիզլէնիպ, պէրաշլա-
նըպ վէ ճանլանըպ, անլէրէ (եիւ-
րէյէ վէ պէյնէ) իւրզմէթ իթմէքտէ
տիր, քէզալիք մէքթիւր միլլէթ մու-
հապլէթի Ս. Ալլահ վէ գարնտաշ մու-
հապլէթինին մապէյնինտէ էնիպ
չըզըպ ճէվէլան իտէն պիր իսատէմէ
տիր, Պու վէշ իլէ միլլէթ մուհապ-
լէթինին եէրի, թարիգի վէ նէ-
թիճէսի էյիտէն աննաշըլապիլի, եօգ
էյէր տայիրէի գատիմէսինի վէ
հուտուտու միւթատընը թէճալուզ
իթմէքլէ, պիր խույ վէ նէֆա (կիրք)
սըրաաընա թէնէզիւլ իտէրսէ, ինճի-
լին պու խույլարա գարը մուհարէ-
պէ աշմըշ օլտուղունու թէզթիւր իթ-
մէյէ մէճալուր օլուրում : Միլլէթի-
նի սէվմէք տիկէր միլլէթլէրի խօր-
ամադ ըսա, Քրիսթիյանլըզըն է-
տաաընը չիւրիւթմէք օլուպ, Հազ-
րէթի իսանըն նալլէթինին թախ-
թընտա տըր, հիւքիւմէթի թահրիւր
իթմէք իսէ, Ալլահըն եըլուրըմալ-
ընա միւսպլէլա տըր, քիլիսէյի եօ-
րուպ խըրփալամադ ըսա, զամիրին
աթէշինէ կէմ վէրմէք տիր :

Պէն միլլէթ մուհապլէթինի
(աղլասիրութիւն) գարտաշ մուհապ-
լէթինին (եղբայսիրութիւն) կէնիշ-
ճէսի տիր աշի պէլլէմիշիմ, եա-
խօտ անըն պիր եիւրսէք տէրէճէսի
տիր, վէ անտէն սօղրա կէլէն տէ-
րէճէ ինսանիյէթ (մարդասիրութիւն)
վէ էն եիւրսէք տէրէճէ տախի Ալ-
լահ մուհապլէթի (Աստուածսիրու-
թիւն) տըր տէյի պիլիւրիմ : Պու
պիր ուճու կէօյտէ վէ օպիր ուճու
եէրտէ օլան մէրտիվէն, Յակոբ նա-
հապետին կէօրտիւլիւ մէրտիվէն
պէնղէյիպ, իւղէրինտէն մէլայըզ-
լար էնէր չըգար օլուպ, եանի փաք
վէ թահիր վէ ազիզ բուհլարա թա-

յին օլմատըլա, լէքէսիզ վէ խալիս
զամիրլէրէ մախսուտ օլմաշ օլմատը
չիւպէտէն միւթապլի տիր : Վէ
էյէր սէնին մուհապլէթին կէօյէ
չըգմայըպ, սալթ աշաղա էնմէք տէ-
վամընտայըսա, տէմէք օլուր քի մէզ-
քիւր մէրտիվէնին աշաղքի ուճու
տիկէր տէրէճէլէր իւրվէ իթմէք
լաղըմ կէլէճէք, եանի խօտիլէրէթ
լիք (անճանալիութիւն), թէնրէ-
րէթլիք (մարմնասիրութիւն) ճի-
հանիլէրէթլիք (ախ սըհասիրութ-
իւն) վէ տայըր, վէ մէքթիւր տէ-
րէճէլէրտէն էնէնլէր կէօյտէն տիւ-
շէն մէլայըզլար եախօտ եըլուրըմ-
լար կիպի սալթ եաղըպ թուրմուշ-
տուրուպ խօրապ իտիւպ եէրէ կէք-
մէյէ թախսիտ տէլիլլէր մի : Հաքէ-
զա մուհապլէթը մէզպուրէ պիր
կէշիճի ճահիլլիք սէվտաաըլլա, նէ
կէօյտէն վէ նէ եէրտէն, եանի նէ
Ալլահտան վէ նէ տէ աթալարտան
սուտուր պուլմաշ պիր շէյ իսէ : օ-
նուն տախի ուղաք եըլուրը եախօտ
ազէսի մէճուն (թախառական լըյու-
կամ աստղ) միսալի կէօրիւնմէսի-
լէ մահվ ու նապէտիտ օլմատը պիր
օլուր : (Տէւ-Պ)

ԹԵԼԵԿՐԱՖԻՅԷ

Մէքթիւր 19 քէզա,
Շէհրիմիզ 12, 000 տարալտան
մուհապլէ օլունմաշ տուր : Բօ-
թօյի շէհրի տախի շէնտ կիւնտէն
պէրու մուհապլէտէ տիր :

Բարիզ 20 չուպաթ.
Ամէրիգա թարաֆընտան Պապը
Ա. ի նէզտինէ սէֆիր թայիլին օլուն-
մաշ օլան Մ. Պօէր, պու տէֆա
Մ. Թիէր իլէ միւրապաթ իթմիշ,
վէ շէնտ կիւնտէն Ստանպօլա տօգ-
լու միւթէվէ ճճիճ օլաճաք տըր :

Բարիզ 20 չուպաթ.
Իթալիա, Պէլճիգա, Զիլիէրա
էճնէպի էթաա իւղէրինէ վաղ օ-
լունան վիլիւյէ գարը ըրօթէսթօ
իթմէքտէ տիրլէր :

Մատրիտ 20 քէզա :
Մ. Սակաթա կէնի պիր վիւ-
քեալա թէշթիլինէ մուվաֆֆադ օլ-
տու :

Լօնտա 24 քէզա.
Լօրա Նօրթպուր, Լօրա Մա-
յօնուն եէրինէ Հինալիթան վալիսի
նասպ օլունտու :

ԱԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՅԱԶ ՎԷ ՄԷՍՈՒԼԸ ՂԱԶԷԹԱ
ԻՄԻՐՈՅԻԼ ԻՔՈՒՐՃԻՆ

ՂԱԶԷԹԱ
Նօ 19 ԷՐՄԷՆԻ ԲԷԼԻՍԱԹԸ ՍՕԳԱԼԸ
ԽԱՆԸ ԲԷՊԻՐ